

РЕШЕНИЕ
на Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства
за резултатите от извършеното оценяване по процедура за програмна
акредитация на професионално направление 2.3 Философия, област на
висше образование 2. Хуманитарни науки във Философски факултет на СУ
“Св. Климент Охридски“

1. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА:

Процедурата е открита от Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства на 21.03.2018 г. (Протокол №3) по искане на висшето училище (вх. №198/09.03.2018 г.).

На заседание, проведено на 19.12.2018 г. (Протокол №15), на основание чл. 88а, ал. 4 от ЗВО и чл. 12, ал. 6, т. 4 от ПДНАОА, членовете на Комисията приеха доклада на експертната група, утвърдена с решение на Акредитационния съвет на НАОА от 08.11.2018 г. (Протокол №19) - проф. дфн Валентин Канавров – ръководител, доц.д-р Асен Димитров - член, проф. дфн. Димитър Цацов - член, проф. Даниела Сотирова - член, студент Васил Филипов – член. Наблюдаващ процедурата доц. дфн. Татяна Батулева.

Експертната група извърши проверка на оценяваната институция в периода от 25.10.2018 до 27.10.2018 г.

2. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ - ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО /ТАБЛИЦА 4/:

Въз основа на изводите в доклада на експертната група Постоянната комисия направи следните констатации и оценки за изпълнението на критериалната система:

Констатации за изпълнение на критерий 1.1. в съответствие със стандарт 1 от ESG - част 1 /1-10/: „При извършване на обучение в професионалното направление се поддържа и развива политика за осигуряване на качеството, която се оповестява и е част от стратегическото управление на висшето училище“:

ПН 2.3 Философия в СУ има над 125 годишна традиция: това обуславя ролята му на водещ център както на факултетно, така и на общоуниверситетско ниво. ПКХНИ установи, че обучението на студентите и провежданата научно-изследователска дейност са в пълно съответствие с мисията и целите на

ВУ и ролята му на водеща образователна институция в България. Особено значение за това играят Университетският център по управление на качеството и Лабораторията за анализи и проучвания, чиито усилия на факултетно ниво се допълват от Комисията по качеството.

Обучението в ПН 2.3 Философия се провежда в съответствие със Закона за висше образование и документите, осигуряващи провеждането на действащото законодателство. Резултатите от обучението дават широкоаспектни възможности за реализация на завършилите специалността: учители по философия в средните училища, изследователи и преподаватели във ВУ и научни институти, специалисти във всички сфери и равнища на социалния и културния живот.

Констатации за изпълнение на критерий 1.2. в съответствие със стандарт 1 от ESG - част 1 /1-10/ „Управление на качеството на образованието“:

ПКХНИ установи, че във ФФ и ПН 2.3 Философия действа ефективен управленски механизъм, осигуряващ необходимата творческа атмосфера и етична академична среда. Публично оповестените етични правила, които са прерогатив на Етичната комисия, и действащият в СУ “Етичен кодекс” гарантират защитата на интелектуалната собственост и предотвратяването на корупционни практики и изпитни измами. За това допринася и конкретната теоретична въвличеност на преподавателите в етичната проблематика. Няма данни за нарушение на академичната етика в СУ.

Констатации за изпълнение на критерий 2.1. в съответствие със стандарт 2 от ESG - част 1 /1-10/: „ВУ извършва обучение по професионалното направление като прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация, (квалификационни характеристики, учебни планове и програми и др.) при съдействието на представители на партньорски организации, студенти и други заинтересовани страни“:

Във ФФ на СУ действа система за осигуряване и контрол на качеството на обучението. Учебната документация е изготвена в съответствие с предвидените закони и институционални стандарти. Учебните планове и програми за ОК бакалавър и магистър са съобразени с изискванията на кредитната система, съвместими са с аналогични програми в ЕС и САЩ и подлежат на непрестанна актуализация съобразно Процедурата за разработване, утвърждаване и прекратяване на учебните програми. Оптимизирана е структурата на учебните планове, като задължителните дисциплини осигуряват задълбочена научно-теоретична и специализирана подготовка, а избираемите са с акцент върху практическото приложение на знанията и интердисциплинарните изследвания.

Констатации за изпълнение на критерий 3.1. в съответствие със стандарт 3 от ESG - част 1 /1-10/: „Съществува система от правила и дейности, свързани със

стимулиране на мотивацията и активната позиция на студентите в процеса на обучение на съответното професионално направление“:

В СУ е налице стройна и доказала ефективността си система, осигуряваща мотивацията и активната позиция на студентите. В ПН *Философия* тя намира конкретен израз в изготвената квалификационна характеристика, определяща знанията, придобивани във философските дисциплини като онтология, логика, епистемология, етика, социална философия, реторика. Налице е прилежно водена учебна документация за обучението на студентите в ОКС “бакалавър“ и ОКС „магистър“; създадената диалогична среда визира както образователните цели, така и практико-приложните умения, насочени към различни сфери на професионална реализация на студентите; за обективното оценяване допринася периодично провежданият анализ на резултатите от обучението; въведена е и система за разглеждане на жалби от страна на студентите в случай на нарушаване на академичните правила на поведение. Съществува динамична и прозрачна обратна връзка между преподаватели и студенти и публично оповестена система за провеждане на изпитните процедури. Ефективността на процесите, свързани с качеството на образователния процес, се гарантира чрез текущ мониторинг и периодичен анализ. Все пак ПКХНИ констатира, че е необходимо допълнително усъвършенстване на информационното обслужване и повишаване на мотивацията на студентите.

Констатации за изпълнение на критерий 4.1. в съответствие със стандарт 4 от ESG - част 1 /1-10/: „Институцията оповестява публично приетите от нея документи, очертаващи „жизнения цикъл“ на студента: прием в съответно професионално направление, развитие, признаване и дипломиране, както и доказателства за последователното им и прозрачно прилагане“:

В ПН 2.3 *Философия* документацията за привличане, прием и обучение на българските и чуждестранните студенти се поддържа съобразно държавните и институционалните изисквания за ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ и ЗВО. Действащата система за трансфер на кредити се основава на Европейската система и е в съответствие с принципите на Лисабонската конвенция. Специалност „Философия“ поддържа база от данни с информацията относно развитието и реализацията на дипломираните студенти.

И за двете квалификационни степени съществува богата палитра от възможности за участия в научни форуми у нас и в чужбина; стимулират се публикационните и творчески изяви на студентите, като през 2017 г. във ФФ са реализирани 5 научни форума с участие на студенти (4 от тях са ежегодни). Въведена е оптимизирана административна система, проследяваща всички етапи от „жизнения цикъл“ на студента; за това допринасят „Клуб на завършилите“ (Alumni club) и Регионалният инспекторат по образованието (според данните в София град работят 150 учители, завършили в ПН *Философия*).

Констатации за изпълнение на критерий 5.1. в съответствие със стандарт 5 от ESG - част 1 /1-10/: „Институциите имат разработена политика за осигуряване

на качествен академичен състав чрез прилагане на прозрачни процедури като част от стратегията за развитие на професионалното направление“:

СУ и в частност ФФ имат разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, съответстваща на националните наукометрични показатели: това е съществена част от стратегията за развитие на ПН, като кариерното развитие и качествено му обезпечаване с висококвалифицирани кадри се реализира в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на СУ. Подаваната информация е пълна и се оповестява публично. В ПН академичният състав на ОТД е 90% (от тях 70% са хабилитирани), а всички (без 2) са носители на ОНС “доктор”. Системното атестиране и насърчаването на академичната мобилност по линия на европейските програми и двустранното сътрудничество (за акредитирания период 16 преподаватели са се възползвали от нея) съдейства за стимулиране на ефективното кариерно израстване.

Констатации за изпълнение на критерий 5.2. в съответствие със стандарт 5 от ESG - част 1 /1-10/: „Научноизследователската и художествено-творческата дейност на академичния състав и участието на студентите и докторантите в нея“:

ПКХНИ констатира високо в качествено и количествено отношение ниво на публикационна активност както у преподавателския, така и сред студентския състав. Свидетелство за това е, че за периода 2012-2017 г. общият брой на публикациите е 389 (от тях 8 са в чужбина, 144 статии са в реферирани научни списания и сборници, а 4 - в индексирани в международни бази данни научни списания). Монографиите за акредитирания период (23 на брой, като 2 са на английски, което означава средно 8,3 публикации на преподавател) се ползват като учебни пособия и отразяват многообразието и спецификата на преподаваните философски дисциплини. За разлика от индивидуалните монографии обаче, издаването на колективни трудове и сборници с доклади от научни форуми е мудро и неритмично. ПКХНИ установи, че са необходими допълнителни усилия в тази насока на стимулиране на публикационната дейност в индексирани и реферирани международни бази данни издания.

Констатации за изпълнение на критерий 6.1. в съответствие със стандарт 6 от ESG - част 1 /1-10/: „Има осигурена и непрекъснато развиваща се финансова, материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности по професионалното направление, както и подходяща среда за дистанционно обучение, ако провеждат такава“:

В СУ се полагат системни усилия за непрестанно оптимизиране на материално-техническата и информационната база, създаваща необходимите предпоставки за успешна преподавателска, научноизследователска и художествено-творческа дейност. Поддържащите ПН „Философия“ катедри („Философия“, „История на философията“, „Логика, етика и естетика“ и „Реторика“) разполагат с над 750 места (т.е. над 850 кв. м. работна площ), а през

последните две години са открити и кабинети за провеждане на приложни занятия. Значителен е капацитетът на компютърния център в новата библиотека на Философски факултет; осигурена е безжична Интернет мрежа. Библиотечният фонд, който подлежи на постоянно обновление, разполага с над 45 000 тома; освен с библиотеката на специалността, студентите разполагат и с Централната университетска библиотека и библиотеките на специалностите „Социални науки“, „Културология“, „Библиотечно-информационни науки“ и семинарната библиотека по Антична и Средновековна философия; всички те осигуряват достъп до редица дигитални колекции и абонаменти като Pro Quest Ebook Central; JSTOR; Academic Search Complete; C.E.E.O.L., Springer и електронния каталог НАБИС. ПКХНИ препоръчва старите издания да бъдат сканирани и така да се осигури възможност за тяхното пълноценно и редовно ползване от повече читатели.

Публикуването на 23 монографии, 2 учебника, списанията *Philosophia* и *Реторика и комуникации*; онлайн платформите Философия на Новото време; Философия на съзнанието и Философска антропология; ежегодните летни школи по средновековна философия и култура, конференциите „Индивид, Личност, Персона“ и „Предизвикателството Аристотел“ са само част от вече традиционните творчески изяви на преподаватели и студенти от ПН.

Констатации за изпълнение на критерий 7.1. в съответствие със стандарт 7 от ESG - част 1 /1-10/: „Институциите имат изградена организация за управление на информацията, свързана с реализацията на обучението по професионалното направление и последващата реализация на завършилите“.

В СУ действа доказал ефективността си алгоритъм за управление на информацията, разгърнат в интегрирана модулна информационна система. Нейни основни звена са Университетският център по управление на качеството и Лабораторията за анализи и проучвания (ЛАП), визираща степента на удовлетвореност на студентите от качеството на учебния процес и административното обслужване във факултетите. ПКХНИ препоръчва проучването на студентското мнение да се провежда в края на всеки семестър, преди изпитите, като обхваща достатъчен брой дисциплини и преподаватели – нещо, което ще даде възможност за оценяване на цялостната картина на обучението в ПН. Реализацията на завършилите студенти е предимно като преподаватели по дисциплините от философския цикъл в средното образование, в научните институти и висши училища у нас и в чужбина. Връзката с тях се осъществява чрез участие в съвместни форуми и проекти. Традиционното честване на Световния ден на Философията, провежданият форум за среща и диалог с випускници „Кариери за философи“, честването на 125-та годишнина от създаването на първата катедра по Философия в България и информационната база за връзка с алумни от ДП на отделните ПН трасират възможностите за контакти и съвместни изяви. Преподаването в ПН е в съответствие с най-новите постижения в областта на философията (пример за това е курсът „Византийска

философия“, който е първият по рода си в световен мащаб). Като дава висока оценка на свързаната с реализацията на студентите информация, ПКХНИ обръща внимание, че препоръката от предходната акредитация за регулярно и диференцирано отчитане на качеството на обучението в ПН следва да бъде изпълнена цялостно, а не частично.

Констатации за изпълнение на критерий 8.1. в съответствие със стандарт 8 от ESG - част 1 /1-10/: „Институциите публикуват ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление“:

В СУ и Философски факултет е налице ефективно действаща информационна система, в която са отчетени препоръките от предходната програмна акредитация. За информационното обезпечаване допринасят широкото отразяване на преподавателската и студентската дейност, успешната реализация на студентската мобилност, подробната информация за дисциплините, учебните планове, избираемите дисциплини и възможностите за специализация. Не по-малка значимост има и достъпът до електронни библиотеки и учебни ресурси чрез системата „Moodle“ (с линкове към електронните списания „Виртуална култура“, „Пирон“, „Реторика и комуникация“, „Публични политики“ и „Виртуална култура“).

Системно се отразява участието на студенти в научни конференции в Гьолечица, лятната школа по медиевистика в Елена и Копривщица, като за периода 2014-2017 г. има 12 участия на студенти в научни конференции, организирани от СУ. Допълнителен стимул за тяхната креативност представлява и възможността за участие в школите по немска класическа философия в ХанOVER, по метафизика в Тюбинген и по биоетика в Берлин. Активното участие на студентите в програма „Еразъм +“ се осъществява в условията на гарантиран обмен с над 80 университета в Европа, Латинска Америка, Азия и САЩ и наличие на договори за двустранно сътрудничество с 22 университета.

Не по-малка значимост има и системното стимулиране на публикационната активност на студентите в списанията „Философия“, „Философски алтернативи“, „Философски форум“, „Сократ“ и „Архив за средновековна философия и култура“. Четирите катедри на направление „Философия“ редовно организират различни научни форуми с национален и международен характер : само за периода 2013-17 г. са проведени над 50 конференции и семинари; конкурс за ученическо есе на тема „Българският път. Потенциал, проблеми и перспективи“; срещи с випускници от специалност „Философия“; представяния на нови книги и проекти. Организацията на информацията във факултета и ПН значително допринася за поддържане на високо равнище на обучение и научно-изследователска дейност.

Констатации за изпълнение на критерий 9.1. в съответствие със стандарт 9 от ESG - част 1 /1-10/: „Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на учебните програми, съобразно еволюцията на научните знания и технологии

при обучението по професионалното направление

ПКХНИ установи, че в СУ е създадена ефективна и прозрачна процедура за мониторинг и периодично актуализиране на учебните програми, визиращи успеваемостта на студентите. На базата на придобитата от планираното вътрешно и външно оценяване информация се правят промени с цел гарантиране конкурентоспособността на ПН : учебните програми се разработват от титуляра на съответната дисциплина, обсъждат се в катедрите на ФФ и във Факултетния съвет, като се актуализират периодично в съответствие с най-новите изследвания в областта на философията. Внедрената в СУ система е в съответствие със стандарт БДС EN ISO 9001:2008 „Системи за управление на качеството”. Критериите за оценяване качеството на преподаване включват: организация на учебния процес; творчески подход; обективност на оценяването; редовност на занятията; удовлетвореност от учебното съдържание и използваните интерактивни и технически средства. Въпреки че УЦУК осигурява динамично обновление на академичната среда, ПКХНИ подчертава необходимостта от допълнително разширяване обхвата на мониторинга, неговата честота и регулярност.

Констатации за изпълнение на критерий 10.1. в съответствие със стандарт 10 от ESG - част 1 /1-10/: „Институциите извършват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на всички учебни програми по професионалното направление“ : самооценки и външни одити от агенции, признати на национално и международно ниво

Самооценяването и оценяването на качеството в СУ се осъществяват, от една страна, чрез провежданите от НАОА процедури за институционална и програмна акредитация, а от друга, чрез вътрешни одити на системата за управление на качеството. Регулярно се извършват и външни прегледи за поддържането на сертификата за качество на обучението (за отчетния период той е ISO 9001:2008 и EN ISO 9001:2015), консултации с работодателите и потребителите на кадри, както и включване на преподаватели от други ВУ в състава на изпитните комисии. Според актуалната външна рейтингова оценка ПН 2.3 Философия в СУ „Св. Климент Охридски” е с най-висока акредитационна оценка за учебния процес сред всички ВУ в страната.

Налице е оптимизирана система за управление на качеството на учебния процес и преподавателската дейност съобразно специфичния профил на ПН. Партньорските взаимоотношения с аналогични обучаващи и научно-изследователски институции в България и чужбина и мобилността на академичния състав съдействат за поддържането на високи стандарти на всички ранища на обучението. Не по-малка роля играе и системно провежданият сравнителен анализ на съдържанието на образователния процес във водещи европейски университети, като се отчитат техните постижения и споделят ефективните образователни модели.

В резултат на констатациите за резултатите от извършеното оценяване,

проведено на **23.01.2019 г. (Протокол 1)**, на основание чл.88а, ал.5, т.1 от ЗВО и чл. 38, ал.2 от ПДНАОА, членовете на Постоянната комисия гласуваха оценки по критериите за програмна акредитация на докторски програми по десетобалната система, в съответствие с чл. 79 (1) на Закона за висшето образование.

След обобщаване на резултатите от гласуването, в съответствие с приетите от Акредитационния съвет на НАОА “Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти”, Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Дава програмна акредитация на професионално направление 2.3 Философия от област на висше образование 2. Хуманитарни науки на Софийски университет “Св. Климент Охридски”, на основание обща оценка 9.53 (девет цяло и петдесет и три стотни).

за ОКС “бакалавър”:

1. **Философия** - редовна и задочна форма на обучение;
2. **Философия с преподаване на английски език** - редовна форма на обучение;

за ОКС “магистър”:

1. **История и съвременност на философията** – редовна форма на обучение, за специалисти;
2. **История и съвременност на философията** – редовна форма на обучение, за неспециалисти;
3. **Философия с преподаване на английски език** - – редовна и задочна форма на обучение;
4. **Философска антропология** - редовна форма на обучение;
5. **Виртуална култура** - редовна форма на обучение;
6. **Философия** – редовна форма на обучение, за специалисти;
7. **Философия** – редовна форма на обучение, за неспециалисти;
8. **Интегративна биоетика** - редовна форма на обучение;
9. **Философия на съзнанието и езика** - задочна форма на обучение;
10. **Философия на съзнанието и езика** - задочна форма на обучение;
11. **Социални изследвания на пола** - редовна и задочна форма на обучение;
12. **Реторика** - редовна и задочна форма на обучение, за специалисти;
13. **Реторика** - редовна и задочна форма на обучение, за неспециалисти;
14. **Философия за средните училища** - задочна форма на обучение.

2. Сроктът на валидност на акредитацията е ШЕСТ години, в съответствие с чл.79, ал.4 от ЗВО.

3. Определя капацитет на професионално направление 2.3. Философия от област на висше образование 2. Хуманитарни науки на Софийски университет “Св.Климент Охридски”, както следва:

за ОКС „бакалавър“ – 450 студенти (редовна и задочна форма на обучение).

за ОКС „магистър“ – 150 студенти (редовна и задочна форма на обучение).

Общо за професионалното направление: 600 студенти.

Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства формулира следните препоръки:

1. Да се повиши публикационната активност на преподавателите и студентите от професионалното направление в реферирани и индексирани издания.

Срок: Постоянен

2. Да се интензифицира мобилността на студентите от професионалното направление в наши и чуждестранни висши училища.

Срок: Постоянен

Общата словесна оценка в съответствие с получената числова е: пълно съответствие.

Председател на ПКХНИ:

Тотоманова)

(проф. дфн Анна-Мария